

Buda-Pest, julius 27-én 1873.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft. — Félévre 6 ft.

Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft. Félévre 4 ft. — Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Félévre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyzet hasábját öt sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalkunk számára hirdetésnyeket elfogad Bécsben: Opatik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Hasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyegdíj, külön minden ígatás után 30 kr.

Samassa József.

SAMASSA JÓZSEF.

A királyi kinevezés nem soká hagyta bizonytalanságban az országot s közvéleményét a nemes szivű Bartakovics utóda iránt. Sokan az ultramontan áramlat valamely jelöltjétől féltették az egrí érseki széket; mások ellenkezőleg a tudomány és művészetek buzgó bajnokát s pártolóját, a püspöki kar egyik fődíszét, Ipolyi Arnoldot szánták e nagyfontosságú helyre. A gyantások azonban sem egyik, sem másik oldalra nem teljesültek. S midőn az országgal együtt mi is örömmel vesszük, hogy az ultramontan jelöltek nem ültek be Magyarországra...

ker-képtár alapítója s az egrí székesegyház építetője, hármasan tette magát nevezetessé. Őt a nagyevű Lonovicsnak 1848-ban kinevezése s 1849-ben leköszönése után Bartakovics követte, kit törhetlen hazafisága, tudomány-s művészet-pártolása, nagymérvű jótékonyasága s szeretetre méltó egyénisége a felekezeti korlátain is túl emelkedő országos tiszteletré érdemesített. Ez új, de kitünő birtokosai által már oly magas igényűvé emelt érseki székre ültette most a királyi kinevezés Samassa Józsefet, ki csak két év óta szepesi püspök, az előtti...

massa rövid multja elég biztosítékot nyújt, hogy e gyors emelkedés nem ért érdegmentelent. Az új egrí érsek olasz eredetű. Talán szép apja jött hazánkba, s itt megtelepedvén, utódai tősgyökeres magyarokká lőnek, értesben, szóban, testben és lélekben. Ő maga, kiről szólnunk, 1828. szeptember 30-án született Bars megyében. Aranyos-Maróton. Iskoláit Nyitraán, Léván kezdte s folytatta, és papi pályára szánván magát, az esztergomi érseki papnöveldebe vétetett föl 1842-ben és áldozárrá ugyanott 1852-ben szenteltetett. Kitünő tudományos képzettsége mindenekelőtt a tanári pályára jelölte s a nagyszombati főgymnáziumba küldetett tanárnak, hol csakhamar mint kitünő hellénista ismertette meg magát. A Bach-korszak ekkor nálunk már folyamatba tette germanizáló törekvéseit. Rendszerint ezt időben, hogy az osztrák tanárok bizonyos sértő lenézéssel tekinték a magyar tanárok képességét, miközben az minden alkalmat fölhasználtak, hogy a német „Professor-thum“ fölényét a magyar tanúgy és tanérek fölött minden áron kimutassák. Mindig a magyar név becsületére fog válni Samassa Józsefnek „De stultitia quorundam, qui se Ciceronianos vocant“ című értekezése, melynek klasszikus latinsága, tudományos gazdag apparátusa és élő gunyja a német tanárok pöffeszkedő gögjét földre sujtotta. Hét év mulva az esztergomi papnöveldehez, hittanárul nevezetett ki. Időközben két munka jelent meg tőle. Az egyik „Palestina“ című nagy bibliikus készítmény irva; a...

megvan a biztos jutalma s igazságtalanság csak azzal a tanulóval történik, a kinek a tudománya csak annyit, hogy ha átmegegy: megsértve érzik magukat a többi megbukottak; ha át nem megegy: akkor meg az a baj van, hogy annyi tudományos-kávéval egy-két boldog halandó már átosusztott a mérték alatt. Annyi bizonyos, hogy e megbukó gézengozok nagyobb büntetést vonnak szegény szüleikre, mint a saját buksi fejükre; de azért az is igaz ám, hogy még a tékozló fiut is tárt károkkal várja az édes anyja a két hónapi vakációra.

** (A kiállítási nemzeti bizottság) tagjainak egy része hétfőn este Bécsből Pestre érkezett s itt Tisza közlekedési miniszter megvendégelte őket a Margit-szigeten. A jury bizottság testületileg a legközelebbi napokban fog lerátni, s a városi hatóság vendégszeretettel készül fogadni, s gondoskodik, hogy a mit érdemes, mindent megláthassanak. Disztrakomát is rendez számukra a redoutban. A most megérkezettek a kassa-oderbergi vasuton tettek kirándulást a vasuti építmények megismerésére. Többnyire építészeti és mérnöki szakférjak s a Hernád és Poprád völgyeinek szépsége nagyon tetszett nekik, nem különben az itteni vasuti munkák is, melyeknek sok nehézséget kellett leküzdeni.

** (Pestváros) e heti közgyűlésében egyhangulag kijelenté, hogy magáévá teszi Deák Ferencz egyháziügyi beszédének minden tételét. A dal- és népszínházi ügyben a bizottság jelentését azzal a módosítással fogadták el, hogy az „operaház“ neve „magyar operaház“ legyen. Ugyane gyűlés 500 frot szavazott meg az iparegyetel által a világtárlatra kiküldendő munkások uti költségére; Gyöngyösi polgármester nyugalmazását helyben hagyta s búcsulevelét fölolvastatta; Erdődi Harrach Bélát pedig, Hafiz fordítóját, egyhangulag megválasztá a józsef-városi reáltanoda tanárának.

** (Az operaház tervei) Ybl Miklós néhány nap előtt utat bé a közmunkatanács helyiségében. Ezek szerint: a nagyobb színházak egyike lesz négy kazettal, csarnokokkal, külön bejárással az udvari páholyhoz és kényelmes nézőhellyel 2030 ember számára. Homlokzat-tervet Ybl kettőt mutatott be, még pedig igen szépeket. Az értekezlet elhatározá, hogy a bemutatott rajzok alapján részletes tervezet, költségvetés és építési programm készíttessék. — A dalszínház építési költségeit Ybl 1 600,000 forintra számította, s a Hermina-térből 1400 négyszögölnyi területen emelkednék.

** (Magyar nyelvtanár Franciaországban.) Catala Sándor a lyoni egyetem tanára magán órákat hirdet a magyar nyelvből, s azonnal 16 francia tanítványa akad. Catala spanyol származású, s néhány év előtt meglátogatván Pesten lakó nővérét, Farkas György nyugalmazott jószágigazgató nejét, itt időzése alatt magyarul is megtanult.

** (A járvány.) A belügyminiszterium már mind kiküldé amaz orvosokat, kik a járványban szenvedők gyógykezelésére jelentkeztek, s most ismét fölhiatást adott ki, hogy jelentkezzenek többben is, még pedig mielebb. A napidíj orvostudornak hat, sebésznek és szigorlóknak négy forint az uti költség megtérítésen kívül. Ez is mutatja, hogy a járvány nem apad, bár maga a kór nem oly pusztító, mint máskor. — Bihar megyében a „Nagy-Várad“ kimutatása szerint 92 községben uralg a cholera, sok helyütt nem jelentéktelen mérvben. Eddig azonban jellege nem veszélyes. Az országos vásárok ugy Bihar megyében, mint más helyeken a járvány miatt betiltattak; a néptanítók számára Debreczenben, Kolozsvárt megtartani szándékolt gazdasági tanfolyam elhalasztatott.

† (Halálozás.) Legidősb gróf Ráday Gedeon e hó 14-én reggel meghalt kholerában. Mint egykori követ, majd Nógrádmegye főispánja, mint a nemzeti színházak két virágzó időszakában, a forradalom előtt és ismét a forradalom után, igaz-

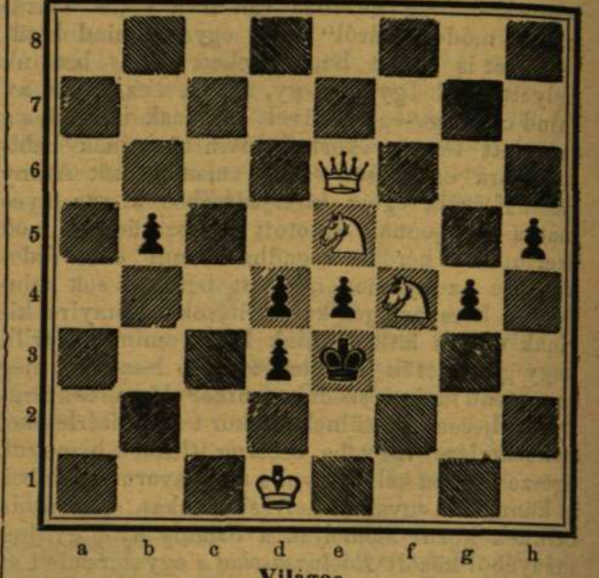
gatója, s mint a református egyház dunamelléki egyházkerületének épen a pátemsi küzdelmek idejében szerzett érdemeiért választott gondnok, oly jelentékeny szerepű ember volt, hogy utolsó szerencsétlenségeiben is lehetetlen nem látnunk benne az érdemeket szerzett férfit, a kiből a társadalomnak vesztesége van. Még 13-án, vasárnap este több levelet írt, s aztán azt mondta: „Ha reggel sokáig nem találne fölkelni, adják föl ezeket a leveleket a postára.“ Reggel csakugyan nem kelt föl, halva volt. Némelyek azt sejtik, hogy az alvás végett használt morphiumból többet vett be. Más határozott hír szerint a járvány áldozata lett. Temetése e hó 15-ikén folyt le s a háznál Baksay Sándor kunszentmiklósi lelkész tartott felette a boldogulata és családját szépen jellemző gyászbeszédet, míg a sirál Török Pál superintendens, mint volt elnöktársa, vett tőle bucsut. Nyugodjék békével!

† (Halálozások.) Kaiser-Ernst Jozefa asszony, ki a nemzeti színházak az ötvenes évtizedben drámai első énekesnője volt, jul. 10-én meghalt. Hátramaradt családjából egy fia énekes külföldön egyik leánya pedig a nemzeti színház táncosnője. Ő maga, egy kassai orvos leánya volt, egykor a legszebb színpadi alakok egyike s a nemzeti színházak mindíg buzgó tagja. Csak 46 évet élt. — Latabár Endre, a legbuzgóbb vidéki színigazgatók egyike, szélhűdés folytán f. hó. 10-én meghalt. — Sárosmege egyik derék fia: Piller Gedeon, e hó 9-én, 64 éves korában meghalt. Sokáig vezette a megye ügyeit mint alispán, s az országgyűlésnek három ízben volt tagja: 1848-ban, 61-ben és 65-ben. Utóbbi időben mint a megyei gazdasági egytel elnöke fáradozott tiszteletreméltó módon. — Székesfehérvárott julius 10-dikén Zsombory Ede, kir. törvényszéki bíró halt meg, 51 éves korában, tevékeny s a közügynek szentelt élet után. — Marosvásárhelyről kibédi Péterfi József ev. ref. nyugalmazott első pap és maros-egyházmegyei esperes f. hó 11-én, élte 78., lelkes pályája 54. évében elhunytát jelentik. A boldogult félszázadon tul Maros-Vásárhelyen működött, s tevékenysége, tudománya, gyöngéd szeretete hívei iránt a köztisztelertet és becsülést szerzették meg számára. — Salamon István, aranyospolyáni ref. lelkész e hó 15-én, 50 éves korában, az uralkodó járvány áldozatává lett: özvegyet és két árva hagyta maga után. Az elhunyt, kötelességteljesítő s köztisztelertben álló lelki pásztor, ezenkívül gondos és jól gazdálkodó családtagja, ki minden körben a köztisztelert és becsülés tárgya volt, hívei előtt pedig mint szónok, mint tanácsadó, a szegények pártfogója, a népnek vezére feledhetetlen marad. Az elhunytat 1848-ik év mint végzett theologust találta, de ő másik két testvérével Istvánnal és Ferenczcel honvéddé lett. Az idősebb István a szelindeki véres ütközetben elesett, az ifjabb Ferencz a forradalom végével egy ideig bujdosásban talált menhelyet, a közbelső István Szász-Sebenél megsebesülve fogolylyá lett s a forradalom végeig Theresienstadtban fogva tartatott, mikor a császári hadseregbe beosztatott, honnan papi minőségbe egy évi szolgálat után kiszabadította. Hazájába visszatérve az aranyos-polyániak megválasztották lelki pásztorukká, mely minőségében utolsó napjáig hívei és pályatársai előtt közszeretett tárgya volt. A három testvér közül, kik egyszerre ragadták kezükbe a szabadság fegyverét, ma csak egy él: Salamon Ferencz történetírónk. Enyhítse bánatát a közrészvétel.

Szerkesztői mondanivaló. — R. I. „Az anyafjokori arcképe előtt“ Van benne egy pár csinos versszak, de az egész mégis közhelyek peripetiáin gördül le s nem ragadja meg sem figyelmünket eszméi-, sem kedélyünket érzelmei által. — Való-ábránd. A czim nincs jól választva. A forma is avult; a tárgyalás hosszúra van nyújtva s a költemény, egész külső ruhájánál fogva, nem a mai világba való. Olyan mint egy tisztes öreg, a ki anno 800-beli szabás ruhában lép társaságba. Ezért a jó alapszemét sem érvényesíthetik közlés által, mit valóban sajnálunk.

— K.-vár. A versek nem „tehetők közzé.“ Nagyon silányak, kiválta cholera, inkább nevetéses, mint (a szerző czéjja szerint)megrázó hatást tesz az olvasóra. — Az anyá sirján (1869.) Öntől jobbakat közöltünk már s még jobbakat várunk ezentúl; ezt a kis verset, sürgető kívánsága ellenére, de azt hisszük: érdekelben, fölretettük.

SAKKJÁTEK. 711-ik sz. f. Portilla W. M. N.-től (Mexikóban.) Sötét.

Világos indul s a harmadik lépésre mottot mond.

A 706-ik számú feladvány megfejtése. (Shinkmann W. A.-tól Grand Rapidban.)

- Vil. Söt. Vil. Söt. 1. Vg4-b4+ Ka3-a2 11. Vf8-f7+ 12. Vf7-e7+ 3. Vc4-c5+ 13. Ve7-e6+ 4. Vc5-d5+ 14. Ve6-d6+ 5. Vd5-d6+ 15. Vd6-d5+ 6. Vd6-e6+ 16. Vd5-c5+ 7. Ve6-e7+ 17. Va5-a4+ 8. Ve7-f7+ Ka2-a3 18. Vc4-b4+ 9. Vf7-f8+ Bg8-f8 19. Vb4-b3+ a4-b3 10. g7-f8 V+ Ka3-a2 20. Bb8-a8 matt.

Helyesen fejtették meg: Vessprémben: Fülöp József. — Cselén: Glesinger Zsigmond. — Debreczenben: Zagrya Inre. — Aradon: Kovács Albert. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — A pesti sakk-kör.

Előfizetési fölhiatás a VASÁRNAPI UJSÁG Politikai Ujdonságok 1873-ik évi julius—decemberi folyamára.

Előfizetési fölhiatások: A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt. Félévre (julius—december) 6 ft Csupán a Vasárnapi Ujság: Félévre (julius—december) 4 ft Csupán a Politikai Ujdonságok: Félévre (julius—december) 3 ft

Egyes előfizetéseket legelőszörben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítésül csak egy darab 5 krajczáros bélyeg kívánatik. Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk. Pest, junius-hó 1873.

A Vasárnapi Ujság és P. Ujdonságok kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

TARTALOM. Kovács Gyula (arckép). — Az apa sirjánál. — Bacon Franklin köztársasága (folyt). — A buza-vetésben (képpel). — Felső nótanodák az Egyesült-Államokban (két képpel). Tanulások az ipar és kereskedelem történetéből. (vége.) — Egy amerikai vállalkozó, VII. — A murmuratók és vadkecskék a Tátrahegységben. — A növények országáról (képpel). — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Bal-esetek, elemi csapások. — Mi újjas? — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár. (Felelős szerkesztő: Nagy Miklós (L. magyar-utca 21. sz.)

HETI NAPTÁR. Table with columns for months (Julius, Augustus) and days, listing religious and public holidays.

és tanítványai osztatlan tiszteletét vívták ki neki.

Megindulván hazánkban, már 1861-ben a politikai akció, Samassa, tanári helyzetében, távol tartotta ugyan magát a nyilvános szerepléstől, de kezdetül fogva a Deák-párthoz csatlakozott. S csak midőn az 1862. évi országgyűlés befejezte alkotmányozó művét, lépett ki a tevékenység terére.

Az 1869-diki országgyűlésen már ott találjuk a képviselőházban, mint az aranyosmaróti kerület képviselőjét. Ily alapos tudomány, szilárd szellemű és elvű, a melletti szónoki tehetséggel is fölrüházott férfi a politikai küzdelem nézve még új mezején sem maradhatott soká észrevétel nélkül. S kivált mintán az esztergom érseki megyei papság bizalmából a kath. autonómiai kongresszuson is mint annak képviselője jelenvén meg, ott beszédével a kongresszus első rangú kapacitásai közé emelkedett, — nem volt nehéz megjósolni, hogy magasabb pályára várta a hittanárságnál.

1869-ben a vallás-és közoktatási miniszteriumban a kath. egyházi ügyek élére osztálytanácsossá, majd apáttá és esztergomi kanonokká, — 1871. január 1-én pedig szepesi püspökké nevezetett ki.

Alig két évi püspöksége alatt tettekkel bizonyította be mennyire szíven viseli a hazafias és közmívelődési szellem terjesztését. Nemcsak az egyházi kormányzatba hozott be korszerű reformokat, hanem püspöki körirataiban, egyházi beszédekben és intézkedéseiben rendszeres kitartással és erélyvel hatott oda, hogy papságánál a tudományos és magyar nemzeti szellemet ápolja, hogy a népet jó és nemzeti népköltés által művelje és hazafiasítsa, s végre hogy a néptanítók társadalmi állását emelje azok anyagi helyzetét javítsa s így módot és alkalmat nyújtson nekik hivatásuk teljes betöltésére.

És dacára annak, hogy a szepesi püspökség, mint különben is újabb korban alapított, egyike a kevesebb jövedelmű püspökségeknek: e rövid idő alatt hazafias művelődési s jótékonyági áldozatainak összege meghaladja a százezer forintot; mert a hol a püspökség jövedelmei elégteleneknek bizonyultak, kész volt sajátjából, családi jövedelméből is áldozni. Számos jótékony-ságai s áldozatai közül legyen elég egyet említeni föl, a szepesváraljai történelmi nevezetességű Zápolya-kápolna műtörténelmi helyreállítását. Különben is tudománya, kivált a történelmi, politikai, egyházi jogi szakokban, ritka terjedelmű. A józan haladásnak barátja s a korszellem igényei elől nem zárkózik el. Az ország alkotmányának tántoríthatatlan híve; s hiszünk, hogy az állam és egyház közötti kérdésekben nem fog merev főpapi álláspontokra helyezkedni és míg híven teljesíti főpásztori kötelességeit, arról sem fog soha megfélemleni, mivel tartozik a hazának és az alkotmánynak.

A váci-utczán.

(Mutatvány Vajda János „Andor Esményei” című verses regényéből.)

A váci-utczán, fényes délen
Kivált tizenkettő után . . .
— Szép olvasónó a vidéken
Ez prózai neked talán?
„A váci-utczán, hol a sarkon
Mint jella keresztuti paron,
A rendbítés mereven áll . . .
Haha . . . gyönyörű ideál!”

„És bekiséri kérelhetetlen,
Ha valaki nagyot kiált,
Ugyan mi történhetnék itten
Vasárnap déltáján kivált?”

Midőn a boltok zárva sorba,
A tolvaj alszik a lebuja,
Sörházban a filiszterek,
S nem kóborog cipészgyerek?”

Valóban, kedves olvasónó
Nem vadregényes ez a tér.
A sziklabérces vadonerdő
Festőbb színpadot ígér.
De mindazáltal én azt mondom,
Kissé időzhetnék e ponton.
Mert legyen a keret mi szép,
Mégis csak a mi fő, a kép.

S a vadonerdő s fellegvára
Ma már csak egy üres keret.
Bősz vadja, hőse, — képe tárgya —
Belőle régen kiesett.
A vár mindenható lovagja,
A rengetegnek fene vadja
A boszorkány — s tündércsoport —
Mind itt ez utczán sürg-forog.

Regénye megvan minden kornak,
Minden tavasszal nyíl virág.
Az istenek polgárosodnak
És szállanak alább-alább.
Olym szirtorna rég lakatlan;
Éj esondjót zord lovagvárokban
Kisértetek föl-fölverik,
De már egymást se ismerik.

Csak más a név, a mód, s a fegyver,
Csak más az eszköz, a divat.
Alatta mindig egy ember:
A szenvedély s az indulat.
Diszitmény és jelmezben már ma
Jelleg s alakban más a dráma;
A szakma mindig egyező:
Van hős, szerelmes, cselszövő.

És ezt itt mind együtt találod.
Mily tarka gazdag változat!
Bejárhatt a kerek világot
Hasonlót ehhez nem mutat.
És pedig ép a legszebb cikkekben . . .
Nem egy, ki járt az öt földrészben,
Itt szételintve fölkiált:
Ah, imhol a tündérvilág!

A párisi kirakatokban
Több fényt találsz, megengedem.
Ez óriási emberbolyban
Az ipar több csudát terem.
Több emberkék, több emberszellem
Nyomán ott több a csín, a kellem,
De a mit adnak istenek,
Abból meg itt több a remek.

Szép hölgye, mondják, Albionnak,
Aranyhajú Afrodite;
Nápoly körül barnák honolnak,
Az arragóni fekete.
De annyi és oly szép, mint itten
E koringó Syrén örvényben —
Akármik mondatok nekem:
Nincs e világon ide lenni!

Bacon Franklin köztársasága,

vagy:

Egy fölfedező naplója.

(Folytatás.)

December 24. Értesítettek, hogy ellenem egy koalíció alakult, O'Shindy és a többi katolikusok szövetségében Glapillardal és a garibaldianusokkal. A két párttörredék gyűlöli egymást, s természetesen nem élnek együtt csak egy óra hosszat is azután, hogy engem megbuktattak. Azonban az előttük levő célra nézve erősek s a pápista pap Potheen áll élükön, egy eszes gazember, a kit bárcsak Irlandban hagyunk volna. Hallottam, hogy Potheen engem kiátkozott, mint protestáns pogányt, érte küldék tehát, és megkérdeztem tőle, mit akar voltaképpen, s azt vettem észre, hogy ennek az embernek egyetlen ambíciója, hogy uralkodjék fölöttem és az egész szigeten. Ma reggel megtitlta a katolikus gyermekeknek, hogy Schulmann iskolájába járjanak, ki-

mondva, hogy a katolikusok nevelésének egészen az ő kezében kell maradnia: s addig addig, hogy valami parancsfelet bocsátott ki, melyben megtilt minden házasságot a katolikusok és más hitűek közt. S mint-hogy a fiatal emberek előtt rendesen fontosabbak kedveseik, mint hitvallásuk, ennek kétségkívül az a hatása lesz, hogy Potheen atya egyházába át fog vinni egy jó mennyiséget azok közül, a kiket most az ir léányoknak udvarolni látok. Kérdeztem Potheentől, hogy vajjon azt hiszi-e, hogy mint keresztényen be kötelességét, a midőn így felekezetet felekezet ellen lázit; azonban ő kenetteljesen válaszolá, hogy csak egy igaz hit lehet, s következőleg minden egyéb hitnek hamisnak és a kárhozat felé vivőnek kell lenni; hogy ő lelkének világszaga szerint cselekszik, a midőn így fölmutatja az egyházat, a mely őt a mennybe fogja vinni, és hogy ha én indítatva érzem magam a kegyelem és bűnbánat szelleme által: ő igen szívesen szab rám valami büntetést s azután majd megkeresztel. Látva, hogy kevesebbel meg nem elégzik, mint azzal, hogy én a katholicizmust Panapoleonia állam-vallásul nyilvánítsam s ötlet tegyem miniszterelnökké: nagy haraggal kiáltottam rá, hogy menjen a pokolba. Azt mondta rá, hogy igen szívesen visz tőlem izenetet valamelyik barátomhoz, s hogy ha találkozik az ördöggel, bizonyosan átadja neki az én szíves tiszteletemet.

December 28. Azzal a czállal, hogy fölbonthassam a pártos és természetellenes szövetséget a katolikusok s a veresek között, ma reggel Sournoyt kommunistát, egy izgága és rozsz indulatu fickut, rendőrmiszterré és köztáldóvá neveztem ki. Mac-Knob-nak a főbírónak és a bírói törvényszéknek működése azonnal egy csomó ügyvédet teremtett, kik magukat jogvédők neve alatt társulattá szervezvének, azt az életmódot tüzték ki maguk elé, hogy védbeszédet tartanak mindenik gazember mellett, a ki csak a törvényszék elé kerül, s így meghiusítsák az igazságszolgáltatás célját. Sournoyt a legtevékenyebb volt közöttük. Ő éles eszű, ügyes dialektikus, ravasz és hallgatag. Megvan benne az a talentum, hogy másokat bele visz a bajba, vagy kiszedi titkaikat belőlök, anélkül hogy magát kompromittálna: egy szóval született rendőr, s én úgy számítottam, hogy miután ismeri a maga fajta embereknek minden hunczfutságát, igen értékes eszköz lesz azok elcsípésében. Azt be kell vallanom, hogy senki sem mondott le nagyobb készséggel meggyőződéséről, mint Sournoyt, mikor kineveztem, s én azonnal kijelöltem neki új hatáskörének kötelességeit. Drumski-nak mint főgenerálisnak s a haditörvények végrehajtójának hatáskörébe tartozik mindazon nagyobb kihágások megbüntetését, melyek a szabad ég alatt követtetnek el. Sournoyt-nak jutott a tolvajlások, összeesküvések, az egészségi szabályok áthágása — szóval mindazon bűntények kikutatása és megbüntetését, melyek titokban üzettek. Azonban ez az új kinevezés egy pénzügyi nehézséget gördített utamba. Midőn meglepedtünk, mindenik család vagy egyén számára egy darab földet mértetem ki, s megígértem, hogy mindenik háztartást ellátom elességgel abból a készletből, a melyet magunkkal hoztunk, addig az ideig, míg a sziget maga lesz képes eltartani lakóit. Azonban világossá lón, hogy a kik miniszterekül, bírákúl, katonákúl vagy rendőrökül alkalmaztattak: azok nem mivelhetik ugyanakkor földjeiket is, nem vadászhatnak a vadakra, nem tenyészthetnek marhát, juhót, vagy baromfiakat. S ezért szükségessé vált, hogy a többiek, a kiknek

védelméért és jóvoltáért vállalták el ezek a tisztségviselők hivatalaik, lássák el ezeket kenyérral, tojással, hussal és hallal s miveljék földjeiket is. Innen támadt az adó behozatalának szüksége, élelmiszerekben, pénzben vagy munkában, melyet ugyanakkor rendeltem el, a midőn Sournoyt rendőr-főnökké kineveztem, s vele együtt valami Doblonest, egy ravasz spanyolt, a pénzügyek miniszterévé és az adószedés főigazgatójává. S így ez a mi minta-köztársaságunk meghonosította nemcsak az állandó hadsereget, a bünygyi törvényszéket és a kilencz ágú korbácsot, hanem egyszersmind az adó-hivatalt és a kényszerzolgálatot is. A fejem szédül bele, a midőn így kényszerítve érzem magam olyan intézvények behozatalára, a melyek ellen mások a logika és gúny egész hatalmával küzdöttem, és soha sem hittem volna, hogy a gyakorlat olyan nehezen férjen össze a szabályokkal. Szerencsére sajtó nincs Panapoleoniában, mert hogy ha ellenzéki hírlapjaink volnának, melyek tetteimet bírálják, mit el nem mondhatnának azok az én következetlenségem nevétségessé és megvetésre méltóvá tételére.

December 29. Tegnap örvendtem rajta, hogy nincs sajtó a szigeten. Fájdalom ez az örömöm is oda! Ma reggel Potheen atyának iskolás gyerekei ébresztettek föl, kik a helyett, hogy az iskolában ültek volna, egy frissen nyomott hírlapot árultak nagy kiáltozással, melynek czime: „A letiprottak jajkiáltása.” Glapillard és Potheen együtt adták ki, s tele volt kiméltelen bírálattal, boszúra hívó törekvésekkel s mindenem hazugsággal személyem és uralkodásom ellen. Minden szó, a mit valaha mondtam minden cselekedet, a mit véghez vittem, rosra magyarázták. A mit szíveségből tettem, azt szemem közé csapták, mint érdekből történt kegyvadászatot; szilárdságomat vérszomjasságra magyarázták, türelmi rendeleteimet kétszínű gyávaságra. Végül az egész népséget fölhitte a lap, hogy keljen föl és rizza le az én elnyomó jármomat, a míg egy vértzaglászó vallásos cikkk, valószínűleg Potheen által írva, olyanfélét emlegetett, hogy a szent atya föloldozása mindig biztos azok számára, a kik valamely hitetlen uralkodót letenni vagy éppen megölni segítenek.

Én mindig szilárd védője voltam a sajtószabadságnak és Európában mindenkor a leghangosabban kifejeztem rokonszenvezésemet az üldözött journalistákkal, lettek légyen azok francziák, törökök vagy irlandiak. Azonban rézkerehajtalanul tekintve ezt „A letiprottak jajkiáltását,” világos lón előttem, hogy minden kormányzás lehetetlenné fog válni, ha ilyen támadások megengedünk; s tisztársaim valamennyien egyet értettek velem ebben a dologban. Glapillard csalárd uton birtokába keríté azt a nyomdát, melyet én azért hoztam ki magammal, hogy itt fölvilágosult nézeteket terjeszsek alattvalóim közt, s azt áruló módon saját gaz céljainak előmozdítására fordította. Ime itt világosan két külön büntény követtetett el, s Sournoyt indítványozá, hogy négyes vád alapján kell bepörölni: először, hogy másnak a tulajdonát ellopta; másodsor, hogy hírlapot adott ki, kormány engedélye nélkül; harmadsor, hogy a hatóságok gyűlöletére és megvetésére izgat; s negyedsor, hogy hamis és meggyalázó rágalmakat terjeszt. Sournoyt is, miként Drumski, talált egy pompás egyenruhát podgyásza közt, s attól fogva egy tündöklő veres övvel ékesítve jelent meg a tanács-üléseken, melyet kijövetelőtől, hivataloskodásának rövid ideje alatt hordott, saját hazájában. Én azonban ellene voltam annak, hogy Glapillard-ot

szigorubbán üldözzék, s azt hívém, hogy kegyelmesen járok el, a midőn Drumski-nak egyszerűen meghagyttam, hogy vegye el tőlök a sajtót, s Sournoyt utasítottam, hogy tartson kutatást házról házra, s foglalja le a romlott sajtó minden darab termékét, a mit csak találásrákban és lakóházakban. Ugyanakkor elhatároztuk közösen azt is, hogy egy hivatalos napilapot adunk ki, a melyben a kabinet tagjai híven és őszintén kifejtik tetteiket a közönség előtt, s azokat ovatos részrehajlatlansággal minden oldalról megmagyarázzák. Glapillard és társai természetesen zugtak, hogy a sajtó elnyomatik, és hogy mi demoralizáljuk a népet, naponként egy ivnyi hazugságot adván a kezébe; azonban szándékaim tisztaságában bizva, semmi figyelemre sem méltatám rágalmaikat.

December 30. Ma a főbíró Mac-Knob be-nyújtá a kabinet elé s a mi helybenhagyásunkkal kiadta új törvény-könyvét. Háromféle büntetést foglaltatik abban: halál, megkorbácsolás és büntető szolgálat; ez utóbbi főként az ut-csinálásban, a földek fölterésében és alsóbb rendű szolgálatok teljesítésében áll. S minthogy nagy szükségünk van a jó utakra, valamint a szeméthordók és csatorna-tisztítókra is, Mac-Knob figyelmezteté Sournoyt, hogy jó lesz a hivatalos kutatást mentől előbb megkezdeni. Lehetetlen volt arra nem emlékezni, hogy Colbert a franczia tengeri hajóhadat nagy részt ilyen módon látta el emberekkel, vagyis figyelmeztette a bírákat, hogy annyi embert küldjenek gályákra, a mennyit csak lehet, s azon szomorú reflexióra kelle jutnom, hogy a történelem hogyan ismétli önmagát. Azonban jobbszótömöm mondja, hogy mindez a mi köztársaságunk jövődjéért történik.

December 31. E mai nap bezárja az évet s holnap nagy elfogadást és egyszersmind egy szép beszédet tartok, a melyben kifejeztem a nép előtt, hogy micsoda nagy dolgokat tettünk már eddigelé, s inteni fogom őket, hogy jövőre szép egyetértésben viseljék magukat. A hivatalos lap első száma is meg fog jelenni néhány kitünő vezércikkkel, részint a magam, részint tisztársaim tollából, melyekben fölfejtjük jelen helyzetünket és jövődjébeli kilátásainkat. Gyöngéd indokokból egy gondolom egy-kissé jó lesz megaranyozni ezen jövődjébeli kilátásokat, s nem árulni el mindazt, a mi saját lelkemben ott fenyegetődik ezen fájdalmas tárgyra vonatkozólag. Továbbá fölvettem magamban, hogy az új évet valamely kegyelmes cselekedettel kezdem meg. Ma reggel huszonegy ember itéltetett el — s ezek közül tizenegy ir, négy olasz és három franczia — azért, mivel kezüket zsebükbe dugván, az isten ege alatt semmiféle munkát nem végeztek hét álló napon keresztül, — mely büntényt, a mostani nagy szükség mellett a munkás kézre, ugy büntettünk, mint az állam elleni hűtlenségét. Mac-Knob főbíró huszonegy korbácsütést szabott rájuk személyenként a kilenczágúval, s azonfélül hat hónapi büntető szolgálatot. Meg fogom örvendeztetni ezen szerencsétlen félrevezetett embereket az által, hogy elengedem nekik a büntetést.

(Vége követ.)

Beregmezei pogányvárok.

Beregmezei területén a legrégibb építkezések maradványaiul szolgálnak azon régi földtöltések (vulgo: pogányvárok), melyek ekkor anyai szádon át, itt is jól fennmaradtak; ezek legnevezetesebbike az, mely a Hosszu-hát nevű, a délnyugoti síkságot az északi hegységtől elválasztó, Kövesdől egész Pósheringig majdnem két mér-

földnyi kiterjedésben hullámszerűen nyuló, tölgys-és bükfákkal borított hegyen szemlélhető. Ezen trachit közetű hegynek több pontján találatok az ókorból fennmaradt régi erődítések; jelesül mindjárt a hegység déli végén Ilosva és Brón közt egy meredélyes sarkon az Ilosva vize felett áll nagykiterjedésű földtöltéseivel a „Sátrmentura” nevű pogányvár; ettől mintegy egy félkörnyi távolságban északfelé menve, ér az ember a Hát-hegy azon pontjára, melynek keleti alján Hát-meg, nyugoti oldalán pedig Árdánháza nevű faluk fekszenek. Ez utóbb nevezett helyég felett a hegy ormán a tölgyfák közül kiemelkednek kopár szürke sziklák festői alakban, mely sziklacsoport körül óriási földtöltések egy kört képeznek akkép, hogy a hegy felsőbb ormát körülkerítik. A nép „Bogoslád” név alatt ismeri ez érdekes pogányvárat, s én, mondhatom, nem kis élvezettel töltöttem július 5-kén egy szép napot ezen különben is gyönyörű kilátást engedő magaslaton, melynek szorgos átkutatása közben egy-egy szikla homlokán megállván, az alattam messze távolságban elűnő síkföld s a láthatáron kékes magaslaton megjelenő tokaji bércek szemléletén elmerengtem . . .

Závidfalváról az ott állomásozó uradalmi főerdészszel, Rikli Lőrinczessel jókor reggel indultunk ki lóháton s egy órai haladás után a három diófához czimzett azon erdőterre jutánk, melytől néhány lépésnyire a pogányvár földtöltése kezdődik. Innen nemcsak a nevezett kerületi főerdész, hanem ránk várakozott több helyismerő erdővéd vezetője mellett, lépéssel megmértük a 4—8 ölnyi vastag és 2—4° magas bástyaszerű földtöltéseket, melyek még teljesen ép állapotban hosszukús alakban veszik körül a hegyormot akkép, hogy a töltés áltl okozott bástyaszerű véd kívül esik, belső oldalán pedig a mélyedés sánczat képez. A töltés csak ott szakad meg, hol éppen Árdánháza felett a sziklacsoport kezdődik, mely 5—6 ölnyi magas s kőfalmeredekségű levén, 23 ölnyi hosszúságban ez pótolja a földtöltést, mely azonban ismét föltáttatik. A fölmenetel az északi oldalról a 3 diófától van, ekkép, hogy itt is, mint a többi három világrész, felül kapuszerű nyílásokon át lehetett csak az erődített belső térre jutni; s nyílások körül heverő nagy kövek jelzik azt, hogy azok egykor a használat idején kőgátanyal lehettek elzárva. Épen ily kőhalmaz hever az erődítés keleti oldalán is, hol a hegymagaslattól egy vízmosásos mély árok húzódik lefelé, s mely völgyvel ott, hol a földtöltés iveri, óriási kövekkel volt akkép eltorlaszolva, hogy a kövek közt a víz kifolyhatott. Átjárást hagytak e hely régi lakói ott is, honnan forrásokhoz juthattak, mint ez különösen a keleti oldal egyik helyén látszik, hol a töltésen kívül mintegy 60 lépésnyire egy medencezerű mélyedés tátong, melynek alján, hol a forrás most is folydogál, nagy kövek hevernek, melyekből hajdan a medence körülzárólva lehetett. A földtöltés körve egyébiránt 1275 folyó ölet tesz. A belső tér fölülete lapályos és északdéli hosszúságában 305, nyugotkeleti szélességében pedig 234 ölnyi terjedelmű.

A legszorgosabb szemlélés mellett sem vehetők felületén észre halmot vagy más föltöltő emelkedést, tanyahelyre mutató dombot vagy horpadást; sem kő, sem más jellemző nyomot nem fedezheték föl, s így gondolnom kellett, hogy azon nép, mely e védművet emelé, fagunyhókban lakott, melyek időfolytán nyomtalanul elenyésztek. Legvalószínűbb azonban, hogy e hely a környékbeli ósalkóknak véssz idején menedékhelyül szolgált, hová szükség esetében marháival együtt családostul bevonult. E vélelmet igazolja az a körülmény, hogy e tájon, a Hát-vidéken, hol most számos népes helység áll, a lejtős szántóföldeken és hegygerinceken számtalan óskori halmot találtam, melyekben különféle durva cserépk, hamu, szén, bronz és obszidián műszer rejtlett; e bronzkorbeli tanyák helyei terjednek az egész Hát-környéken, egész Kustánfalváig, melynek magas fensikáján nemcsak égetett embercsontokkal töltött urnákat (hamvedreket) tartalmazott halmokat találtam, hanem olyanokat is, melyekben kerakalaku ezöböpekre illesztett, sörvényss-rüleg font s agyaggal kitapasztott házak állottak, melyeknek üszkei közt obszidián kőtrágyákat és durva cserepeket laktam . . . Ezen rég eltűnt nép nagy számban lakhatott egykor e vad-és haldis vidéken, mert bronz-művei és agyagedényei majdnem az egész megye területén egyenlő alakban és hasonló körülmények közt nagy mennyiségben találhatók, s kétségtelen, hogy ez ós lakók, a Krisztus előtti IV. századnál jóval előbb élhettek itt, mert ezen időből való (336 K.e.) Fülöp, macedonai királyféle több ezüstpénz találatot, néhány év előtt.

Munkácsan egy szőlőhegyen fölfedezett oly sírban, melyben a halott csontjai is feküdtek, míg a bronz és agyagserepekkel ellátott halmokban rendszertartó csontokat tartalmazó urnák találtak.

A Bogoszláv nevű földvár körül is találtak bronzfegyvereket, nevezetesen fentebb kirándulás alkalmával tudakozódásom folytán egyik jelen volt, Varga Iván nevű erdővéd nemcsak hátrazottan állítá, hogy maga is talált a földtöltés árkaiban egy réz lándzsa-csúcsot és sajátos alakú fekete fenékűt, hanem míg mi a lobogó tűz körül heverésze a sustorgó s izletes illatú sült elkészültét vártuk, ő közeli ardnázházai lakására lefutott s a durván készített bronz-lándzsát valósággal el is hozta, mely most gyűjteményem egyik szép tárgyát képezi. Szavai szerint, ő halotta, mikép hajdan itt sárga sodronyt és nagy kőbaltát is találtak; ezek nyomára azonban nem jutathaték...

A Bogoszlávtól északfelé néhány száz lépésnyire csakugyan a hegy nyergén két kőszirtocport emelkedik, melyeket a nép Nagy- és Kis-váracs (Horodán és horodisce) név alatt ismer. Ezek is megzemlétem, azonban rajtok mi jellemzőt sem fedezhettem föl. Lehet, hogy hajdan fápület talajjal szolgálhattak...

Ugy látom azonban, hogy ez ismeretlen ó-korbeli nép stratégiailag alkotott erődítési művekkel bírt, mert néhány hét előtt egy más, a főnebb leirt pogányvárhoz teljesen hasonló más ó-kori földvárra akkép akadtam, hogy egy kezembe került térképen egy hegyet „Várdomb“ névvel láttam megjegyezve; e hegy, mely érdekességemet nem kevésbé fölklötte, a Háthegey északi végétől alig egy óra járásnyira a Latorca völgy tulsó oldalán Selesztóra nevű falu felett, a vizniczei és szentmiklósi völgyek sarkán, méltóságosan emelkedik a körötte álló kisebb hegyek közül. Nem is késtem azt megzemlélni s egy szép délután kirándultam e végből a Munkácsról alig 3/4 mértföldnyire fekvő Selesztóra, honnan két vasgyári tiszttel a hegyre gyalog indultunk. A hogy kupalaku s meredélyes orma 6-7 öl széles és 1-2 öl magas földtöltés és belső sáncokkal akkép van körülveve, hogy nyugoti oldalán szintén meredek sziklák képezik jó nagy terjedelemben az erődítés egyik részét. E sziklák tövében, az idő viszontagságaiban ledőledezett törmelékkel fedett üregek tántognak, félig tömve földdel s falevelekkel, biztos tanyául szolgálván most borzaknak és rókáknak, míg hajdan alighanem pinczeszerű fülkék lehettek... Fent a köralku földtöltésén szintén négy kapunyílás van hagyva, melyek körül tekintélyes nagyságu kődarabok hevernek. Egyik ily nyílás mellett, hol égménynek nyomát láttam, a kivitt bányászsal átásat tettem s nem kis meglepetésre, vörösré égetett földrétegre akadtam, melyen sok durva eserep föltűnt: kíváncsiságból a szomszéd keleti kapunyílásnál is megásattam a gyeget s ime, egy lábnyi mélységben ott is ily égetett hely és esereptörmelék mutatkozott, mi azon következtetésre vezetett, hogy itt a bejáratoknál hajdan az örök tűz mellett tanyázhattak. A belső udvar itt is hasonló a Bogoszláv teréhez, s minthogy körötte az erdő és völgyek a marhának bő legelőt szolgáltathattak hajdan, nem késtem, hogy az erődített tér kizárólag menhelyül tartott, vagy a környéki lakosság a végső szükségben családostul, jószágostul bevonult... Hogy béke-időben való marhatanyául vagy egyedül marhák védelmére szolgáló védgátanyokul készítették volna e pogányvárakat, mint ezt némely régészünk állítja, azért merem határozottan kétségbe vonni, mert 1-ször meredek, nehezen megközelíthető hegyromon állanak, s 2-szor, mert a nem kis fáradságot és munkát igényelt földtöltéseket kétségkívül nemesebb cselár folyomodik, mikor már másutt mindenütt elvesztette azt a pörét, a mit asors ellen pusztá fennmaradhatásáért, lételeért viselt.

Különbén e hegyes-völgyes táj is az ó kor-

ban már sűrűn volt benépesítve, erre mutatnak az itt gyakran napfényre kerülő arany- és bronzrészecskék. Így, mint tudom, Selesztón az olvasztó feletti magaslaton az egykori temető mellett arany-ékszert, a Viznicze patak partján bronzkarikákat (egy félhold alakú vastag darab bronzkomba került), az ezzel szemközt álló Zsornina nevű hegyen, a Csonkás alatt, (hol szintén régi földtöltések nyomai látszanak) 1848. évben egy kalapácsal észre vert kétélű rövid rozsdát s az ujjam fölötti „Vinohorod“ közelében fekvő dombon pedig bronzszékanyit találtak.

Mint hogy a selesztói pogányvár belső területén szintén sem halmozott, sem kőhalmozt vagy egyéb jelleges nyomokat nem találtam, alig hiszem, hogy o helynek más rendeltetése lehetett annál, melylyel mai napság is az erődített helyek bírnak: t. i., hogy menhelyül szolgáljanak. Miért kellett e meredélyes s nehezen megközelíthető „Pogányvárak“nak vallási kultusz véd- és gyűlhelyeül szolgálói, mint némelyek képezetők után állítják, teljesen nem értem, annál kevésbé, mert csak megyénkben is számtalan helyen, így a többi közt a két most leirt Pogányvár közelében, a Zsorninán, a klacsanói, kustánfalvi és kucsovai

tek könyörületre hívó siralmas élő szobrai előtt; hátha akad közöttük olyan, a ki egy dicsőbb, magasabb multnak a fennmaradt romja, a kinek talán egész élete egy nagy, egy nemes eszmének volt szentelve s az eszme, melyért küzdött, lehet, hogy talán diadalmaskodott is, hogy főnragyog, — míg ő neki, a ki küzdött érte, a ki életét áldozá neki, ott van helye az utcaszögleten, s most reszkető kézzel kalapot emel előtteket, holott ti nektek kellene előtte kalapot emelni.

Csonka honvéd, megvakult öreg néptanító lehet az, a ki ott áll az utcasarkon, szomorú jelűl annak, hogy az az utcaszarkok több könyörülettel bír, mint az emberek szive, az nyitva áll mindenkinek, ez zárva van az előtt, a ki részvétért kopogtat.

Egy szegény öreg ember ez időszertit állandó lakója a pesti utcaszögleteknek. Azokat keresi leginkább, melyek közel vannak a templomhoz. Mert a ki templomba megy, talán mégis visz valamit szívében a keresztényen erényekből, a miknek alapja: „Szeresd felebarátodat, mint tenne magadat.“

Ez az öreg ember dérítette vén fejével, az idő viszontagságai által megviselt ábrázatával, melyen annyi a barátja, megroskadó természetével, merev, világtalan szemével megindító egy látomány. Ki volt, mi volt szegény azelőtt? nem tudja azt senki, talán ő maga sem, mert hiszen mikor ő hasznosabb munkás tagja volt az emberiségnek, olyan régmúlt idő, hogy oda talán már a meggyengült emlékezet se hat vissza. A kinek az ő látásán sem esik meg szíve, annak nem lehet szíve.

Ő nem közönséges koldus, a ki ingyen kér. Ő meg akar szolgálni érte. Egy rozszant vén hárfá borul az ölébe, öreg napjainak egyetlen vigasztalója, kenyérkeresője, atyja, fia, egész családja, mindenkije az az érzéketlen öreg fa. Annak a hurjai rezgik el az ő néma panasztát, azokkal regéli el szomorú sorsát, azokkal kér, azok által könyörög. Ha közelgő léptekeket hall, reszkető ujjával közéje ragad a reszkető huroknak, szomorú, elhaló, bánatos dalokat penget rajta, majd egyszerre, mintha valami régi emlék vidám derűje szállaná meg lelkét, átcsap a vigba s játszik hárfája hurjain ifju hévvel, tüzzel, hogy a ki nézi, a vig dalt — még szomorubbann találja.

Ott fekszik előtte a földön a fölfordult kalap. A ki elmegy mellette, nem állhatja meg, hogy egy-két krajczárt ne dobjon bele, nem a nótaért, de isten nevében, és még sem ingyen.

A hárfá, az a hú pályatárs, a jó barát el fogja kisérni gazdáját a sirig és még azon is tul talán: árából kikerül a koporsóra való.

Török háremörök.

A képünkön bemutatott alakok keleten különös rendeltetéssel bírnak. Háremörök ők, kiket gyermekségükben szemelnek ki e jelentékeny állásra, s mindaddig megmaradnak e ponton, míg csak hütlenség vagy aggkoruk beálltával e szemfűles foglalkozás pontos teljesítésére képtelenné válnak. A természet erőszakos kijátszása, s az ebből származott irigység más emberek iránt, mindennél jobban képesítik őket ez állásra. Ez ad nekik lankadatlan éberséget és vizsga szemet, ez élesíti lát- és hall-érzékiüket, mely még álomban is ébren lenni látszik. Midőn a nő megindul egy ily alak kíséretében, bizton érezheti magát, nincs hatalom, mely meg ne hódolna egy ily mérges tekintetű Cerberus pillantásának. Különbén a ki elég vakmerő és egyszerű átszögző pillantásra sem szűnik meg a kíséretében levő nőt vizsgálni, azt övében vagy kezében hordott korbácsaival rendre utasíthatja, sőt még ennél is többet engedhet magának, s a törvény e tettéért mindig védelmére kel. E hatalmát a háremör (khadim) nem is mulasztja el éreztetni. Szánandó hatalom ez, mely épen tehetetlenségében leli alapját.

A háremör legnagyobb ura a háremben. Ennek küszöbét őrzi, melyen belől egy kényelemben, mindennemű bőségben és fényűzésben, de szabadától megfosztatott rab éli szomorú napjait. Már csak tudata annak, hogy a bizalmatlanság és már eleve föltett hütlenség és a férj kijátszásának megakadályozása minden pillanatban minden mozdulattal figyelő szemmel kísérik, fájó érzetet és konoksgót kelthet egy nőben, s innen van, hogy a háremörök ébersége daczára is, annyi ármány, cselszövés és kijátszás van napirenden a háremekben.

A hárem (női lakoszály) és szolamluk (férfi lakoszály) között van a mibein (középlakoszály), mely a háremörök és cselédeknek szolgál lakhelyül, s a háremnek csak a mabeibe van kijárása, melyet háremörök állnak el. Ezek maguk között szinleg jól barátságban élnek, de a féltékenység egyiket a másik örévé fogadta meg, mert nem hallatlan eset az, hogy az ily háremörök csengő aranyok által megvesztegetették magukat. A háremörök főnöke, akha dímbasi teljhatalommal bír a többi örök felett, sőt a szultán háremének főnöke kizárólagos név alatt miniszteri rangban van és résztvesz a minisztertanácsban.

A nők állása a háremörrel szemben a legszánandóbb. Jobban rettegnek a háremör, mint férjeik haragjától; a háremör kegyének elvesztése megsemmisülést okozhatja, azért ármánnyal és hízéggel szokták a háremör kegyét keresni, mi rendszeren a férj jóindulatát is maga után vonja. A háremörök nagy szerepeket játszanak a török uralkodó ház történetében, mióta a hárem uralma jutott érvényre. Egyes szultánok kivégzésében és mások trónra segítésében majd mindig megörökítve találjuk a háremör nevét, ki a hárem intriga kivételében a főszerepet játszta. Állása erre különösen képzessé teszi.

A képünkön látható alakok jellemzően és nagy hüszéggel vannak az életből kiszakítva és megelevenítve. Boulanger, a modern francia iskola egyik legderekabb festője, nagy művészettel és nagy előszoretel tudja a keleti életből merített tárgyait vászonra tenni. Erről tanuskodik több keleti tárgyú képe a bécsi közkiállításon, melyekre Arabiából, Egyiptomból és Algirből vette tárgyát. A francia művészek e festményei különösen elegans rajzolással és szingzagságban tűnnek ki. (B.)

Vasuti kerekek és sinek.

I.

A vasutak mindinkább nagyobb és nagyobb tért vívnak ki maguknak az államok életében; egyes területek, valamint az összes nemzet jólétének és miveltetésének fokozatát velük hozzák és a lehető legnagyobb tökély, tartósság és olcsóság eddigé mind a jövőbe vetett szép remények.

ges, hogy a közlekedés lehetőleg könnyű és kényelmes legyen.

De hogy Archimedes kiemelhesse a földet sarkaiból, a földön kívül szilárd pontot keresett, épen így a legszebb tervek is pusztá agyrénnek maradnak, ha a való élet nem járul azok megtestesítéséhez. A vasutak a gőz erején kívül számos más egyébre van szüksége a mi nélkül vagy meg sem született volna, vagy legalább nem örövend oly óriási elterjedésnek, mint a miyennek azt mai napig tapasztaljuk. Ilyen két nélkülözhetlen tényező: a vasuti kerekek és a sinek.

A kocsik talán csak nem a 19-ik század találmányai, kérdezi a nyájias olvasó, hogy a vasuti kerekekre ily nagy sulyt fektetnek? Bizonyára nem; Achilles kétkeze kocsiján hurcolta Patroklos holt testét Troja romjain, és a görög és

Török háremörök. — (Bou'anger festmén után.)

római di dalszekerek, valamint a sybariták kényelmes fogatit semmiben sem tágnak a mai kor e nembeli készítményeinek. És mégis a vasuti kerekek fejlődésüknek csak kezdőpontján állanak és a lehető legnagyobb tökély, tartósság és olcsóság eddigé mind a jövőbe vetett szép remények.

A legjobb gyártmányt e téren hazánk, még pedig a fővárosi gyárélet köréből, a Ganz-féle vasöntő gyár szolgáltatja, mely több és legújabbban a moszkvai technikai kiállításon is érmet és nagy elismerést nyert vasuti kerekeiért.

A vonatok a különböző országokban különböző sebességgel haladnak. Nálunk a gyors vonatok hat mérföldet, a posta-vonatok négyet tesznek óránként; Amerikában nyolc mérföldet, azonban leggyorsabban járnak a vonatok Felső-Németországban Hamburg körül, hol tíz mérföldet tesznek óránként. A vasuti kerekek kerületének nagyságát

tíz lábra számíthatjuk és így nálunk a gyors vonatok kerekei tízennyegyszer forgást tesznek óránként vagyis percenként kétszáz negyvenet, Felső-Németországban négyszázat. Ily ropant gyorsaság mellett a surlódás igen nagygyá válik, főleg a kanyarulatoknál, hol az egyes waggonok majd az egyik, majd a másik oldalra dőlőnek: és a kerekek rövid egy-két évnvi tartam után egészen elkopnak. Megkísérlelt tehát rideg, kemény vasból készíteni a kerekeket, mely a kopásnak nagyobb erővel áll ellen, de az ily kerekek a folytonos lökések következtében csakhamar megpedeztek és széttrtek. Oly kerekekre volt tehát szükség, melyeknek karimája rideg, többi része pedig ruganyos, a lökéseknek engedő vasból van készítve.

Es e fontos kérdést a Ganz-gyár oldotta meg első ízben kitűnő sikerrel.

A vasérczek a nagy olvasztóból kikerülve a nyers vasat szolgáltatják, mely kétféle alakban jelentkezik, mint szürke és fehér nyersvas. A szürke nyersvas szemes, puha és gyengén kalapálható, a fehér ellenben egyöntetű, rideg és üveg keménységű, a szürke nyersvasban a szén jegzőzős, grafit vagyis irla alakot ölt, míg a fehér vasban föl van oldva, mint vízben a cukor, föloldódik. Ha a nyers vasat olvasztó kemenczékben újra megolvasztjuk és azután lehűtjük, a lehűtés minősége szerint szürke vagy fehér nyersvasú alakul. Ha időt engedünk a lehűlésre, akkor szürke, ellenkezőleg ha rögtön lehűtjük, fehér vasú válik. Es e tulajdonát használják föl a vasnak a vasuti kerekek öntésénél.

A tábla alakú nyersvas darabokat rétegenként kokszzal keverve behányják az olvasztóba, hol oly pokoli hőség uralkodik — ezer négyszáz egész ezer hatszáz fok, — hogy a vas megömlik és mint a víz folyik és hullámzik; a salakot, mely mint könnyebb rész a felső rétegekben szorul, külön csatornákon vezetik el az izzó tömegről. A folyékony és lehetőleg tiszta vasat pléh kosarakban fölfogják és daru emelőkkal vagy kocsikkal a mintához szállítják és tartalmukat bele öntik.

A minta elkészítésében rejlik a feladat helyes megoldása. Fenebb láttuk, hogy a vasuti kerekeknek karimájukon rideg, a kopásnak ellenálló, belső részeikben pedig ruganyos, engedékeny vasból kell készülvé lenniök.

E végből a minta-vas peremmel van körülveve, a többi része pedig homok és szénpor-keverékből van gyurva. Ha most az izzó folyó vasat az így elkészült mintába öntjük, szélein, hol vasal érintkezik, gyorsan lehül, mert a vas jó hővezető, míg a homok és szénpor keveréke a meleget tovább magába tartja és több időt hagy a kihűlésre. Es ennek következtében a kerék kerületén a vas fehér vasú, többi részeiben pedig szürke vasú alakul.

Ha ily kereket széttrünk, szembeszökőleg láthatjuk a különbséget a vas két faja között, a kerületén szép, majdnem ezüsféhér színt játszik, míg egyebütt mindinkább barnás színvögyületbe csap át.

Ha a homok és szénpor keveréket helyenként nedvesebben gyurjuk össze vagy jobban kiszárit-

T Á R H Á Z.

hadjárattól ráér; s addig is, hogy hivatalnokait foglalkoztathassa, kibérli a „Wintergarten“-színházat. Ugy is tett. S még azon őszszel hozzá fogott új muzeuma létesítéséhez. Kibérelte a Broad-way a chinai muzeum tágas helyiségeit; néhány kész gyűjteményt összevásárolt, egész muzeumokat is köztök — s már november közepén megnyitotta „Barnum új Amerikai Muzeumát.“

A drótos tótok.

A hazánkban lakó nemzetiségek közt a tótok egy sajátos iparágat kerítettek a kezökbe, melynek folytatása végett az egész országot bejárva, minden hához beszólnak, hogy vajjon nem volna-e szabad szolgáltatást a gazdaszonyi világunk fölajánlani? — Azt hiszem, mindenki tudja, hogy a drótos tótokról van szó, ezekről a vándorszellemelekről, a kik vármegyéről vármegyére bolyongva, drót és bádóg készítményekkel akár minden házban hajlandók vásárt ütni.

De nemcsak vármegyéről vármegyére járnak ezek a mi atyáink, hanem országról országra is s mint a beteg edények gyógyító orvosi külföldön is messzire ismeretesek. E sorok írója 1865 őszén Hamburgban, a börténvel szemben fekvő Zwings-hotelben volt szállva, s a mint ott egy nagy zápor a börtén üzereket, az üzlet bezártával, nagy részt a szálloda alá menekülni kényszerítette: természetesen csakhamar beszédbe kellett eszkenednem egyikkel-másikkal. Magyar ruhámról mindjárt megismertek némelyek s beszélgetés közben egyszer csak ezt a kiabálást hallom: „Jaj Magyarországnak, Magyarországnak!“ s egy kis, hét-nyolcz éves tót gyerek szalad felém karjait kitérve s tepsiből, egérfogóból stb. álló portékáit nagyban zöröggetve. Egy-két szót szóltam a kis fiuval, ki folyvást ugrándozott körülöttem örömeiben, míg apja komolyan tekintett át a szálloda elé az utca másik soráról. A kis drótos tót nagyon kapóra jött, mert a kereskedők unták magukat s drót egérfogókat egytől egyig szétkapkodták, valamint a bádóg sütemény-mintákat is, melyek közt egy csomó gyermekjátéknak is alkalmas volt.

Hanem fizetni senki nem akart s a kis fiu nem tudta, tréfa-e ez vagy komoly dolog? s egyszer csak elpietyeredett és hozzám fordult, s német, tót és magyar nyelven zagyválva könyörgött, hogy vegyem el azoktól az emberektől portékáit. De a tréfa hamar véget ért; minden ember vizsgálta, a mit elvett tőle s egyszersmind az árával is megajándékozta a kis „vándor magyart“ — mint nevezték.

Ez a kis történet is mutatja, hogy a drótos tótok messze földeket bejárnak; hanem biztosítom az olvasót, hogy Hamburgban a drótos tót épen olyan, mint Pesten, vagy akár-mely magyarországi faluban. A világotázás polgárosító hatása nem vetközött ki eredetiségéből. Rendesen egy vastag vászon inget és gatvát visel, melyet addig föl nem cserél, míg rajta el nem szakad. A melyik drótos tót már nagyon tisztának tartanak, arról azt állítják, hogy minden pünkösdkor kifordítja ingét, hogy a tisztább fele essék kívül. Télen-nyáron egyaránt boocsortot visel s télen még szürnadrág és szürfelöltő egészíti ki öltözékét. Hanem a telet többnyire otthon töltik felső Magyarországon, s azért mikor kitavasodik, a gazdaszonyok, a sok törött fazékkal, bögrével, tállal, tányérral, csészével, lábassal és mindenféle drótozható edényvel, úgy várják őket, mint a fecskéket vagy a golyákat. Keresetök egy-két krajczár, vagy egy-két hatos s dél tájban egy kis ételmaradék, melyet a ház eszeje alatt is jóízűen elköltötenek.

Sőt, szennyes, kormos ruházatuk és arcuk, széles kalapjuk és vadizű kiabálásuk („Van-e drótozni való?“ stb) egyszersmind a nevelés történetében is nevezetes szerepet játszat velök, mert a magyarországi anyák és dajkák a síró, makacs és rosalkodó gyermeknek rendszeren azt szokta emlegetni, hogy: „majd elvisz a drótos!“

Pesten is járnak-kelnek ugyan, de itt koránt sincs az a nagy fontosságuk, a mi vidéken, hol

egy-egy drótos tót megjelenése, kivált a faluban valóságos esemény, melytől az időt is számítja a konyhai személyzet.

Képzünk a bécsi kiállításon levő magyarországi képviselők közt kiállított fényképek után közül két drótos tót, a mint fazekat, köcsögöt és vaidlingot drótozva végzik munkájukat.

Egyveleg.

☉ (Dr. Livingstone megjutalmazása.) Az angol királynő Livingstone számára saját pénztárából évi 300 font sterlinget (3000 forintot) adományozott „Közép-Afrikában tett kutatási és felfedezési érdékeinek elismeréséül.“

☉ (I. Napoleon rokkantjai.) Az első francia császár hű katonáinak száma Párisban most már 15-re apadt le, miután az egyik legrégebb rokkantot közelebből temették el 84 éves korában.

☉ (Egy herceg mint nyomdász.) Nagy Péter Angliába ment hajó-építést tanulni. Macao japáni herceg pedig Hágába ment, hogy ott az államnyomdában a könyvnyomtatás neves mesterségét elsajátítsa, és azt beszélk, hogy a herceg naponként több óra hosszat a legszorgalmasabban dolgozik.

Drótos tótok.

☉ (A világ legrégebbi hírlapja.) A legrégebbi hírlap az „Acta populi romani diurna“, melyből fennmaradt egy szám Kr. szül. előtt 168-ból. Ez a következőket tartalmazza: „Márczius 29-én. Licinius consul látta el ma az úgyeket. — Ma nagy vihar volt és a villám délután szétrombolt egy tölgyet a Veli domb közelében. — A Janus domb alján egy kormosban verekedés támadt, melyben a „siasok melvéhez“ czimzett kormos tulajdonosa súlyosan megsbesült. — Titinius aedilis megbüntette a mézárásokat, mert húst adtak el a népek, mielőtt azt a hatóságnak bemutatnák volna. A bíráságon kápolnát építettek az Istenőnek. — Aufidius pénzváltó, a cimber pajzs“-hoz czimzett változtintézben ma sok adóssággal terheltlen megszökött. Azonban utólrétek, s miután a nála letrét pénzek még megvoltak, Fontes praetor ezek visszaszolgáltatására kényszerítette. — Damiphon rablófőnök, kit Nerva legatus elfogott, ma keresztre feszítették. — A karthagói hajóraj ma az ostiai kikötőbe megérkezett.“

☉ (Alkalmos időben kimondott szó.) Az 1848-ki viharos évből Svédország fővárosában is zendülés tört, ki úgy hogy végül az a parancs adatott ki, hogy a mindig megújuló zajos népcsoportok eloszlatására katonai erő alkalmaztassék. Egy fiatal tiszt kapta a szomoru parancsot azon meghagyás-

sal, hogy ha fölszólítására a nép el nem oszlanék, tüzet vezényeljen. A parancsok engedelmeskedve, a tiszta a népcsoportokat közelébe lovagolt és így kiáltott: „Kérem a közönség illető részét, miképp helyét hagyja el, hogy annál akadálytalanabban lövessék golyóval.“ A hatás szemlátomást való volt és így a vérzőn megakadályoztatott.

☉ (Születés és halál.) Valaki kiszámította, hogy a földet egy milliárd s háromszáz millió lakosság népesíti. Évenként 33.333,333 ember hal meg, azaz: naponként 91,950; óránként 3700; perczenként: 60 egyén. E szerint minden másodperczben legalább 1 halál történik, és szívünk minden dobbanására egy koporsót szegeznek le. Franciaországban évenként 860,000 ember hal meg, azaz: minden órában 100 ember. Többen születnek mint halnak, s nincsen olyan temetés, melyet egy keresztelés ne kárpótolna: sőt ez több a kárpótlásnál, mert a föld kereségén egy év alatt 37.037,037 születés van, egy nap alatt 101,500, egy óra alatt 4,200; míg egy percz alatt 60 élet szűnik meg, ugyanennyi idő lefolyása alatt 70 gyermek lép az életbe. — Ebből az következik, hogy a föld népessége perczenként 10; óránként 600; naponként 14,400; hónapoként 430,000; évenként 116.000,000 emberrel szaporodik. E szerint a föld népessége 10 év alatt megkétszereződne. Az a lap, mely e számítás közli, azt is hozzá teszi, hogy a földterület és táplálék elégtelensége miatt ébredhet aggodalmakat megnyugtathatja a bölcs természet azon törvénye, hogy: a népesedés rendszeren az élelem mennyiségéhez van mérve.

☉ (Budai helynevek.) Érdekesnek találjuk a budai hegyek és dűlők elnevezését közzélni, a mint azok 1847. évi jun. 17-én tartott budai közgyűlés határozata szerint meghatározottak, s legújabbban közzétették: Rézmál, Szembőlhegy, Vérhalom, Mátyás-hegy, Árpád-órom, Törökvész, Pasarét, Nyék, Kuruczles, Bátorhegy, Bátoralja, Ferenczhalom, Viradó, Pozsonyihegy, Vajdabércz, Virányos, Mátyás-csurgó, Tündér hegy, Hunyad-órom, Istenhegy, Hajnalos, Táboros, Vezérhalom, Bélaút, Nádkort, Svábhegy, Németvölgy, Sasad, Sashegy, Kelenföld, Gellért-hegy, Elmál, Csilebércz, Dobogó, Órsód, Kőérberék, Petneházyrét, Széchenyi-hegy. A többi elnevezések: Szépvölgy, Csátárka, Zöldmál, Pálvölgy, Kutyvölgy, Farkas-völgy, Farkasrét, Mártonhegy, Orbánhegy, Naphegy, Vigadomb, Gazdagrét, Hosszurét, Madárhegy, Határrét, Spanyolrét, Péterhegy, Órmező, (melybe a nagy mocsár foglalandó), Istenkut, Meződomb.

☉ (Meddig lesz még Angliának köszene?) Anglia nagyságát szerencsés földirati fekvésén kívül vas- és kőszén gazdagsága képezi; nem csoda tehát, ha az előrelátó nemzet már most foglalkozik a kérdéssel: meddig fog tartani a kincs, melyet kitűnő köszénben bír, — mert, hogy egykor ez is el fog fogyni, az iránt legkisebb kétség sem forog fenn; az egyedüli kérdés csak az, mely iránt eddig még megállapodásra nem tudtak jönni az angol tudósok, — bár nem létezik föld, — melyek belsejé jobban ismernek, mint Angliát, hogy mikor? E részben méltó érdekeltégek költöttek Builder számlatai, ki évek óta tüzetesen foglalkozik ez életkérdéssel. Szerinte egész pontossággal meghatározható a köszéntartalma, s ez nem haladja meg a 146 milliárd 480 millió tonna (1 tonna = 20 mázsa) mennyiséget, s már ekkor 32 lábál mélyebben kell a föld gyomrába hatolni, mint a mily mély a jelenleg legmélyebb akna, (t. i. 7700 láb.) Kétségtelen, hogy még e mélységen túl is léteznek nagy gazdaságu köszéntelepek, de ezekre a bányatudomány jelen állása s a napfényrehozás nehézségei mellett már nem számíthatni. E mélységben a föld belső melege egyenlő a vérmelegével, és oly gyorsan fejlődik, miszerint legjobb légrévetökönk mellett sem lehetséges ily mély bányákban dolgozni, ha számba vétetik a munka költségessége az elért eredménnyel szemben. Builder tehát azt hiszi, hogy Angliának legfeljebb 70—80 évig lesz még köszene.

Irodalom és művészet.

— („A Bécsi Kiállítás“) czimű rendkívüli mellékletünk, melyet eddig az ugyancsak a Franklin-társulat által kiadott „Képes Kiállítási Lapok“-ból állítottunk össze olvasóink számára, a kiadó-társulat határozata folytán a jövő augusztus hó elejétől kezdve a „Képes Kiállítási Lapok“-kal egyesülni fog. Jövő hó elejétől kezdve tehát olvasóink magát a „Képes Kiállítási Lapok“-at veendőik, mint a kiállítás alatti mellékleteink új folyamát, mely eddigi mellékleteink alakjában és terjedelmében hetenként egyszer, a „Vasárnapi Ujság“-gal egyidőben fog megjelenni. E változás azon előnnyel jár olvasóinkra nézve, hogy közvetlenül az első forrásból s így gyorsabban kapják meg a bécsi kiállításról szóló tudósításokat. Mellékleteink és a „Képes Kiállítási Lapok“ egyesítésére nézve az utóbbi lap jul. 23-ki számában a következő értesítés jelent meg:

— Azon szoros összeköttetés, mely a „Képes Kiállítási Lapok“ és a Vasárnapi Ujság „A Bécsi Kiállítás“ czimű melléklete közt fennlött, arra indított, hogy e két vállalatunkat a következő évnegyedben egészen egyesítsük.

A „Képes Kiállítási Lapok“ ennélfogva az eddigi czimű mellékletek helyébe csak hetenként egyszer fognak megjelenni és a programjukban kijelölt irányt követendik. A kiállítás részletesen és híven fogják mind képek által, mind cikkekben ismertetni. Eddig inkább a kiállítás külső részét, az egyes épületeket ismerteték, ezental tekintettel lesznek arra is, hogy a nevezetesebb kiállítási tárgyak rajzait is bemutatásuk, különösen igyekszik fognak a magyar osztály kiválóbb tárgyait ismertetni meg az olvasókkal.

Ritkább megjelenésükhez képest a negyedévi előfizetési ár 4 frtől 2 frtra szállítatik le, minek folytán azon reményt véljük táplálhatni, hogy t. előfizetőink részvétele lapunk irányában csökkenni nem fog.

Egyuttal figyelmeztetjük t. előfizetőinket, hogy 4 frt beklüldése esetén a „Képes Kiállítási Lapok“-hoz csatolva a „Vasárnapi Ujság“-ot is, és pedig folyó év végeig kapják. Azon féléves előfizetők, a kik a hetenként csak egyszer megjelenő „Képes Kiállítási Lapok“-at nem kívánják többé járattatni, kiváságukra 4 frtnyi évnegyedes előfizetésüket visszakaradják.

A kik ez iránt nem nyilatkoznak, valamint utoljára jelentkezett előfizetőinknek ha egyébként nem rendelkeznek — beklüldött előfizetésük fejében a „Képes Kiállítási Lapok“-hoz csatolva, ezeknek ritkább megjelenése kárpótlásul folyó év végeig a Vasárnapi Ujságot járattuk; megjegyezvén, hogy azon t. előfizetőink, a kik a Vasárnapi Ujságot kárpótlásul elfogadni nem kívánják, ez a kiadói hivatalnal tudatják, egyedül a „Képes Kiállítási Lapok“ küldetnek és 2 forint visszafizetnek.

Azon féléves előfizetőinknek, a kik már előfizettek a „Vasárnapi Ujság“-ra is, az előfizetési összeg kívánataikra visszaküldetik, ellenkező esetben a legközelebbi félévre előjegyzetnek.

A „Világkiállítás Közlöny“ féléves előfizetőinek a „Képes Kiállítási Lapok“ továbbra is rendszeren meg fognak küldetni.

Lapunk szétküldésének rendszer folytatása érdekében kérjük t. előfizetőinket, miszerint megrendeléseiket, illetőleg nyilatkozataikat mihamarabb kiadói hivatalunkkal (Pest egyetem-utca 4. sz.) közölni sziveskedjenek.

Franklin-társulat magyar irod. intézet és könyvnyomda, (ezelőtt Heckenast Gusztáv.)

— (Vajda János.) legjelesebb költőink egyike, „Andor eszményei“ czimű verses regényen dolgozik, melynek első énekét a P. Napló mult vasárnapi tárczája közölte, s melyből a szerző engedelmével mi is közlünk mai számunkban mutatóványt. Vajda János kisebb költeményei most egy éve jelentek meg a Kisfaludy-társaság kiadásában, s e nagyobb műve is méltó várakozást kelt az irodalmi körökben. Részünkről elégnék tartjuk e munkára egyszerűen fölívni olvasóink figyelmét, a kik Vajda János irodalmi működését különben is ismerik a Vasárnapi Ujságban elsözörva megjelent költői és más dolgozataiból, valamint a Politikai Ujdonasgokból, melynek pár év óta rendszer vezérezéskirója.

— (A „Budapesti Szemle“-ből), melyet a m. t. akadémiá megválasztásból Gyula Pál szerkeszt, már a negyedik szám is megjelent (julius-augusztusra) a következő tartalommal: „Róma a közép-korban“ (II.) Daniélik Jánostól. Amerika déli államai a háboru óta, az „Edinburgh Review“ után Steiner Seigmundtól. Az erdélyi hódoltság és végvárai Sallágyi Sándortól. Az erdő befolyása az éghajlatra Hunfalvy Jánostól. A svájci alkotmány új terve Duvrier de Hauranne után a. l. Költemények: Kóbor Tamás, Burns után Arany Jánostól, Jó tanácsok Lévy Józseftől. Tragoedia és komédia között Név Lászlótlól. Junius emlé-

kezete Hegedüs Sándortól. Az angol törvények a szegényekről György Endrétől. Értesítő, melyben néhány hazai és külföldi munka van ismertetve. E füzet méltó folytatása az előbbieknél s benne a Daniélik szépen irt történelmi czikke, valamint Hunfalvy János gyakorlati hasznosságú értekezése, mely már az akadémiában is méltó figyelemben részesült, különösen tanulságos olvasmányok. Kiváló becsü Arany páratlan fordításában a csaknem lefordíthatatlan „Kóbor Tamás“, mely Burnsnek egyik kitűnő genreképe s az angol irodalomban mint remek példány szokott idézteni. Ára e füzetnek is külön 2 frt.

— („Pestvárosi statisztikai évkönyv.“) Első folyam. Irta Körösi József, a pestvárosi statisztikai hivatal igazgatója. E szépen kiállított munka épen oly gondossal, pontossággal és könnyen áttekinthetőleg van készítve és összeállítva, mint Körösinek eddig megjelent statisztikai dolgozatai. A fejtegetések és magyarázatok könnyen érthetők és alaposak, a táblázati kimutatások egyszerűek és czélyszerűek s a külföldi ilyenmű munkákkal bátran egy sorba tehető. Addig is, míg lapunkban részletebben ismertetnők, fölemlítjük, hogy kisebb rovatai között egyik legérdekesebb a pesti nyilvános könyvtárak használati módjáról közölt kimutatás. E szerint Pest három nagy könyvtárában (egyetemi, muzeumi, akadémiai) legtöbbet olvastak a szépirodalmi könyvek közül, egy év alatt majdnem 12 ezret; azután a társadalmi tudományokból, ide értve a jog- és államtudományokat, a nemzetgazdaságot és a statisztikát, ezekre 8500 szám jut s azután jönnek a természettudományiak, melyek 7063-szor voltak kiadva olvasóknak; negyedik volt a történelmi segédtudományaival együtt s erre is szép szám, 6500 olvasó volt. — A leginkább keresett szakokban a következő szerzőket olvasták leggyűrtüben: a szépirodalomból Shakespeare 459, Petőfi 368, Eötvös 348, Göthe 324, Vörösmarty 257, Arany 188 stb. A hazai folyóiratokból leginkább kerestett a Vasárnapi Ujság (296); a régi Athenaeum, — Schedel, Vörösmarty és Bajzác — (215); Fővárosi Lapok (168) stb. — A 23 nagy ivre terjedő munka Pest város tulajdona s ára 3 frt 50 kr.

— („Népszerű borászati kézikönyv.“) Vegytani alapon írta dr. Perlaty Mihály. Mint a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium által kitűzött pályadíjra edemegített munkát ugyanaz a miniszterium is adta ki s hasznos szolgálatot tett vele gazdáinknak, kik az ily érthetően, de mégis alapos tudományossággal irt munkáknak még folyvást nagyon szükében vannak. A fölvilágosító farnetszeteknek, valamint az egész mű kiállításának csinja és tisztasága jó ajánlat a különben is jól irt munka olvasójának.

— („Magyar irodalom avilágkiállításán“) czim alatt egy nagy vastag velinpapírnyi iven adott ki Ráth Mór egy hirdetést legújabb és újabb irodalmi vállalatáról, melyek közt az újabb irodalomnak kétségkívül igen sok becses terméke van. A kiadó tevékenységét részletebben ismertet a szintén csinosan nyomtatott félvnyi prospektus, melynek czime „A bécsi világtárlati jury elébe terjesztett jelentés Ráth Mór kiadó tevékenységéről,“ mely a „B. P. Szemle“ most megjelent füzeté végén is olvasható.

— (Ugyancsak Ráth Mór) kiadásában megjelentek: Az 1873-dik évi országgyűlési törvény-czikkek. (Második füzet XIX—XXII.) Ára 50 kr. Ezenkívül: Budapest térképe, a legújabb adatok alapján és a fővárosi közmunka tanácsa által megállapított új utcák kiténtetésével. 1873. E térkép mellé Budapest utcáinak, téreinek stb. betűrendes sorozata van csatolva s ára 80 kr.

— (Smiles-nak „Jellem“-ből) czimű nagybecsü művét is ki fogja adni magyar példákall illusztválva Knyves Tóth Kálmán, az „Önségely élet és jellemrajzokban“ fordította. E műből már több fejezet van készen s az egész a napokban sajtó alá kerül.

— (A „Füredi Lapok“-ból) most már a 9-ik szám jelent meg. Érdemesnek tartjuk fölívni a figyelmet e közlönyre, mely saját körében otthonosan mozog, s a fürdői közönségnek sok tájékoztatást nyújt mind a fürdés használatában, mind egyes fürdők hatásáról, mind pedig a különböző fürdők társasolétéből. Cikkeit népszerűen, min-

denki által könnyen érthetőn vannak írva, tartalma változatos. A lapot dr. Kovách Imre szerkeszti, s előfizetési ára egész idényre 4 frt, mely összeg Budára, Attila-utca 636. sz. alatt küldendő Minden vasárnap megjelenik.

Egyház és iskola.

☉ (A pesti egyetemmel) betöltendő tanszékek közül a politikai tanszékre (hét szótól négy ellen) Horn Edét ajánlák, mellette párhuzamosan a következőket is kijelölték: dr. Korbuly Imrét, dr. Matlekovics Sándort és dr. Concha Győzöt; a római jogra: dr. Vécsey Tamás, dr. Rentmeister Antal és dr. Bozóky Alajos tanárokat; a büntetőjogra pedig dr. Schnierer Aladár pesti, dr. Schaffer pozsonyi jogtanárt s dr. Székely József kir. főügyési helyetteset.

☉ (Az egyetem hittani karában) még mai napig sem érvényesült a magyar, mint oktatási nyelv. A régi hagyományhoz képest ott még mindig latinul tanítanak. Toldy Ferencz mult évi s Hatala Péter idei rektorok hazafiasan sürgették ugyan a kormányt, hogy rendelné el a magyar nyelv használatát a hittani karnál is, de hiába.

☉ (Bisalmi föliratot) intéztek Zala megye balatonvidéki szabadelvű lakói valláskülönbség nélkül Hatala Péter egyetemi rektorhoz Péter- és Pál napján, melyben fölvilágosult és szabadelvű eszméért hódolatuknak adnak kifejezést.

☉ (A pesti egyetemi ifjusági olvasókör) becses ajándékot kapott közelebb: b. Eötvös József könyvtárának egy részét, melyet b. Eötvös Loránd ajándékozott az ifjusági körnek. Ez ajándék öt nagy szekrényből áll, mindegyik zsufolva a legértékesebb könyvekkel, s majd valamennyin az elhunyt nagynevű író kézirása van.

☉ (Az országos minta-rajtanóda és rajtanárképzés) növekedésének kiállítását jul. 18—20-án sokan látogatták. A kiállítás tárgyai a mult számunkban közölt jelentésben elő voltak sorolva, s így ez alkalommal elég lesz megemlítenünk, hogy a négy teremben csinosan elrendezett különféle művek: építészeti, ékítményes rajzok, gysz- és élő minta után készített rajzok és festmények, mintázatok, fametszészeti tanulmányok, stb. mind egytől véve szép tanúságot szolgáltatnak arról a haladásról, melyet a növekedék e jól vezetett hazai intézet rövid idejű fenállása alatt tettek.

A növekedék közül kitűntek Csapó Gyula, Biczó Géza, Gyárfás Jenő, Szontagh Géza (festett tanulmányok által); a nő-tanulók közül Tomasek Emma k. a. — Az igazgató, Keleti Gusztáv által kitűzött pályázatok eredményei (önálló kompozíciók), szintén ki voltak állítva, melyeknél Gyárfás Jenő és Bartók Lajos voltak a nyertesek.

Mi ujság?

☉ (A spanyolországi karlisták és kommunis-ták viselt dolgai) mi menedéki szolgálnak a politikai ciklikróknak, budapesti nevezetes események hiányában. De nekünk be kell értenünk azzal, hogy Don Karlos expedíciója helyett a bécsi kiállítási jury tagjainak Buda-Pestre tervezett lerándulásáról szóljunk. A jury tagjainak fogadására nagszerű előkészületeket tesznek, hogy fővárosunkat minél kedvezőbb benyomásokkal hagyják el. A meghívó küldöttség, mely Királyi Pál, Lechner József, Toperczer János, Schuszer János képviselőkől és Kammermayer tanácsnokból áll. 24-én reggel indul Bécsbe a gyorsvonat. Meghívó és programjegyek magyar, francia, angol, olasz és német nyelven nagy számmal küldettek Bécsbe. A vendégek szombaton reggel indulnak el Bécsből külön hajón és este 7 óra tájban érkeznek körünkbe. Fényes fogadás, még fényesebb estély, lakomák (az elmaradhatlan toasztokkal), köztintezetek látogatása, kirándulások, stb., mind egymást fogják érni s a fővárosi tüzöltő csapatok esteli kivonulása egy kis látványosságot fog nyújtani az unatkozó fővárosiaknak. — A kholera-bizottságok is erősen hozzá fogtak a munkához s nagyban tisztogatattak mindenfelé. Nem akarjuk őket azért gyanusítani, hogy csak a kiállítási jury kedvéért akarnak egy kis „vakulj német“-et rendezni, hogy port hintsenek az idegenek szemébe, de annyi bizonyos, hogy már előbb is hozzá foghattak volna. Most kivált a lipótvárosi bizott-

Buda-Pest, julius 3-án 1873.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft. — Félévre 6 ft.

Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft. Félévre 4 ft. — Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Félévre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyzet hasábját öt sor, vagy annak helye, egyszeri ígdtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígdtatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyegdíj, külön minden ígdtatás után 30 kr.

A világtárlati jury látogatása.

A mióta az a küldetésünk, hogy nyugat civilizációját a keleti barbarizmus ellen védelmezzük, megszűnt, alig ismer bennünket a világ. A mig védbástyái voltunk a török ellen, addig tisztelettel tekintett fegyvereink fényére Európa, s mig a mi kezünkben kard villogott, addig a többi nemzetek békében kezelhették az ekét, kifejlett iparuk, kereskedésük, irodalmuk, anyagi és szellemi jöllétük, nagyokká nőttek, nagyobbakká, mint mi, kik a fejlődés időszakának jelentékeny részét, a tudomány és művészetek ujjáéledésének korszakát (renaissance) töltöttük el az ő védelmükben. A mi megnövésiünkhöz hiányzott a szükséges napvilág, a béke napvilága. Azok a művek, melyek csak a béke napvilágán nyerneket életerőt, elsatnyultak, törpék maradtak nálunk, s mikor legnagyobb volt harci dicsőségünk, jöllétünk akkor volt a legkisebb. Hiában, a harzi kard rosz szántóvsnak, nem terem nyomában kalász, a harzi mén patkója rosz boronának, eltíporja az életet mélyen a földbe s a sziv kiontott vére hiába áztatja a mezőt, mirigy és dőghalál támad utána, nem áldás és gazdagság, mint az ég jötköny esője után.

tük, mely gyilkot irányzott keblünk felé. E vész alkotmányunkat, önállóságunkat, nemzeti lételünket fenyegeté, s mivel ezekhez a nemzet utolsó csep véreig ragaszkodott, kerülő uton kellett őt megfosztani. Így lön politikai dogmává Kollonics híres mondása: „tegyük Magyarországot előbb koldussá, azután rabszolgává.”

Más országok békés kifejlése minden képzelhető téren atyai gondos támogatásban részesül a kormányok részéről, közlekedési eszközöket teremt, javit vagy szaporit, iskolákat, jötkönységi, művelődési intézeteket állit, kereskedési szerződéseket köt, versenyekeket, muzeumokat rendez, szóval a közjöllét emelésén dolgozik a kormány minden rendelkezésére álló erkölcsi, szellemi, anyagi eszközzel. Mi bennünk az idegen kormány csak egy elégtelen lázadó tömeget látott, melynek, mint a kigyónak, fejére kell taposni s kirántani fulánkját, a mivel véthetne; egészen megölni nem tudott, annyira koldussá tenni, hogy adót se fizethessünk, nem akart; de utjába állott minden nagyobb mérvü mozgalomnak, melyből a nemzetre nagy anyagi előny háromlott volna, mert ez előny a nemzeti szellem fölébredésének emeltyüje is lesz vala, a mitől Bécsben reszkettek. Elhagyott, elhanyagolt állapotban volt az egész ország, a csendes enyészett ringató ölébe vette már. Megment tán a tudomány, az irodalom! — gondolá néhány lelkes hazafi s mig másutt diszcsarnokokat a tudomány számára maguk a fejedelmek emelnek, mig az irodalom fölken apostolait fejedelmeket megillető tiszteletben tartják: addig itt a mi tudósaink és költőink, kiket az elfásult nemzet közönye meg nem ölt, a hatalom részéről bilincs-, börtön-, halálbüntetéssel üldöztek; üldözés tárgya lett a szó, betű, a gondolat s „járt számküizötten az árva fiu.”

BÁRÓ SCHWARZ-SENBORN VILMOS.

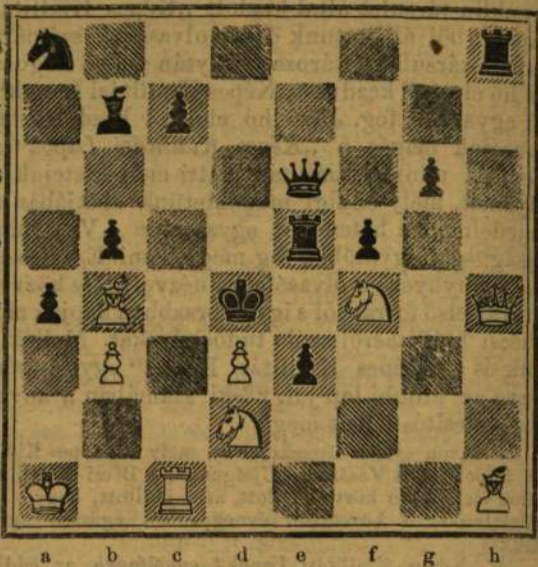
ez előny a nemzeti szellem fölébredésének emeltyüje is lesz vala, a mitől Bécsben reszkettek. Elhagyott, elhanyagolt állapotban volt az egész ország, a csendes enyészett ringató ölébe vette már. Megment tán a tudomány, az irodalom! — gondolá néhány lelkes hazafi s mig másutt diszcsarnokokat a tudomány számára maguk a fejedelmek emelnek, mig az irodalom fölken apostolait fejedelmeket megillető tiszteletben tartják: addig itt a mi tudósaink és költőink, kiket az elfásult nemzet közönye meg nem ölt, a hatalom részéről bilincs-, börtön-, halálbüntetéssel üldöztek; üldözés tárgya lett a szó, betű, a gondolat s „járt számküizötten az árva fiu.”

Közel ezeréves nemzeti életünk egy szakadatlan háboru volt. E nélkül talán mi is a világ hatalmas nemzeti sorában állanánk, s mint Róbert Károly és Nagy Lajos alatt Visegrád, Corvin Mátyás alatt Buda, — ma

Pest. R. L. Wintherfeld ezikke magyarságán annyit igazgatást kellene tenni, hogy közölhető legyen, a mennyi fáradsággal ujra is lefordíthatók az egész Magyarországon szabatoságot, stílusában általában könnyűséget tanuljon s akkor találkozhatunk.

SAKKJÁTÉK.

712-ik sz. f. Zagya Imrétől (Debreczenben.)

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond

A 707-ik számú feladvány megfejtése.

- (Pap Dezsőtől Miskolcon.) 1. Ke6-e7 Fa2-b3 2. Ke7-f8 Fb3-c4 3. Vc6-e8 tetsz. szer. 4. Bf7-f4 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Aradon: Kovács Albert. — Debreczenben: Zagya Imre. — Sziget-Csényen: Mayer Károly. — A pesti sakk-kör.

(A bécsi nemzetközi sakk-tornán) 12 hírneves játszó vész részt. u. m. Anderssen Boroszlóbból. Steinitz, Blackburne Bird Londonból. Rosenthal Párisból. Paulsen L. Detmoldból. Pitschel C. Liposéből. Dr. Meitner, dr. Fleissig, dr. Heral, Gelbfuchs O. és Schwarz Adolf Bécsből.

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG és Politikai Ujdonságok 1873-ik évi julius—decemberi folyamára.

Előfizetési feltételek: A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt. Félévre (julius—december) 6 ft Csupán a Vasárnapi Ujság: Félévre (julius—december) 4 ft Csupán a Politikai Ujdonságok: Félévre (julius—december) 3 ft Egyes előfizetések legelőszörüben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítésül csak egy darab 5 krajczáros bélyeg kívánatik. Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tiszteletpéldányt szolgáltatunk. Pest, június-hó 1873. A Vasárnapi Ujság és P. Ujdonságok kiadó-hivatala (Pest, egyetem-utca 4. sz. a.)

TARTALOM.

Samassa József (arckép) — A váci-utczán. — Bacon Franklin köztársasága (folyt). — Beregmegyei pogányvárok — Fővárosi képek (képpel). — Török hárem-örök (képpel). — Vasuti kerekek és sinek, I. — Baden-Baden — Egy amerikai vállalkozó, VIII. — A drótos tótók (képpel). — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Mi ujság? — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti-naptár. (Felelős szerkesztő: Nagy Miklós (L. magyar-utca 21. sz.)

ságot s elnökét magasztalják, hogy mily fáradhatlan a felügyeletben s mily gyors a szükség helyén a kellő segély nyújtásában. — A kholerai ijedelmekek most még egy új rém is járul, s ez az augusztus elején bekövetkező házbérfizetési határidő, mely ugyan sok szegény embernek megfájdítja a fejét. Most még nehezebb nap lesz ez, mint máskor szokott lenni, mert nagy a pénzsűke és sokan vannak azok a szegényebb sorsu emberek, kik megtakarított filléreiket oly pénzintézeteknél helyezték el, melyek most bajban vannak; a szegények a házbérszámára takarítottak és ép e pillanatban nem juthatnak pénzükhöz. Egyik helybeli zuglap ugyan azzal ámitja őket, hogy némely háziurak máris kinyilatkoztatták, hogy a ferencz-józsefvárosi takarékpénztár betéti könyveit készpénz gyanánt fogadják el, de ehhez hiába kötné valaki a reményeséget, mikor már a békés liquidációra nézve megkísérlett mindenféle módok meghiusultak s e takarékpénztár ellen a csőd is ki van mondva. — A mostani „krach“-os világban némi vigasztalás az, hogy igyekszünk legalább némi szellemi kincseket gyűjteni s veszdőnk az iskolák és egyéb közmívelődési intézetek ügyével. A közoktatási miniszter közelebb is egy nevezetes köriratot bocsátott a törvényhatóságokhoz a műveltségi haladás érdekében, mely — mint a körirat mondja — ránk nézve a létfentartás érdeke is. E köriratban a miniszter arra hívja fel a törvényhatóságokat, hogy területükön igyekezzenek tudományos és művészeti célu egyleteket, muzeumokat alakítani, a már meglévőket pedig erkölcsileg és anyagiilag támogatni. Igéri egyszermind, hogy minden ily kezdeményést az ügy fontosságához mért erkölcsi támogatásban fog részesíteni. Ez minden esetre a het legfontosabb ujdonsága s ennél örömmel állapodhatunk meg.

(Gladstone levele.) Mint tudva van, az angol kormányelnököt tudományos akadémiánk közelebbi tagjának választotta. Ennek folytán Gladstone következő levelet intézte az akadémia elnökéhez, gr. Lónay Menyhérthez: „London, 1873. jun. 30. Sir! Volt szerencsém az osztrák-magyar követ szíveségéből megkapni Önnek jun. 16-kán kelt lekötéző levélét s ezzel együtt a külső tagsági oklevelet, melylyel a magyar tudományos akadémia engem megtisztelni szives volt. Bár érzem, hogy mily kevés igényem lehet e kitüntetésre, elfogadom azt nagy örömmel s mely tisztelettel azon testület iránt, mely kegyes volt megtisztelni. Az én szememben ennek, a személyes kitüntetés mellett, magasabb rendü jellege is van, mert azon testvériségre mutat, mely a tudomány gyarapítására s az elme művelésére célzó minden törekvésnek sajátja; és én őszintén remélem, hogy a művelt világ különböző országai és fajai között minden ily természetü kötelék erősbödni fog napról napra. Fogadják Sir, legmélyebb tiszteletemet stb. Gladstone W.”

(Reclus Elysée) hírneves francia tudós, kinek „La Terre“ címü remek kiadásu művében a magyar alföld is jól van jellemezve (mi francia geographusnál felette ritka) Gerando Attilával hazánkat, különösen Erdélyt be fogja utazni, hogy a „Tour du monde“-ban részletesen megismertesse.

(A királyné számára) megvásárolták vadásztanyának Káposztás-Megyeren Bottlik Lajos ur szép villáját. Az alkut b. Wenckheim Béla miniszter kötötte meg 43,500 frtért.

(Gödöllő) is hatalmasan szépítik, s nagy előkészületeket tesznek az ősi vadászatokra, mikor az angol trónörökös is jelen lesz, több külföldi látogatóval. A parkot óriási mértékben megnagyobbították, egész utcákat, nagy kerteket és földeket csatoltak hozzá, az előbbi tulajdonosok a királyi család birtokában levő egyéb területekkel kárpótoltatván, hol most új városrészt emelkedik. A parkot egészen a schönbrunni mintájára rendezik, s ha kész lesz, nem is enged annak semmi előnyt.

(A Lánchídő) oroszlános talapzataiban már be van véve a monumentális mű építésének rövid története. Most a szemközti talapzatokba, melyeken nincs semmi fölirat, bevések az országos megváltás dátumait is. Az inenső talapzatnál már megkezdtek a munkát.

(Jötkönység.) Bihar megyei Sarkad mezőváros szegényei gyámolítására gr. Almásy Kálmán 6000 frtnyi alapítványt tett. Ugyancsak e derék emberbarát még az uradalmában lakó nélkülözök számára is tett 24,000 frtnyi alapítványt.

(Halálhírek.) Gróf Nádasdy Lipót, Komárom megye főispánja, egy napi betegség után f. hó 18-án 71 éves korában elhunyt. Három hóval ezelőtt ünnepelte meg Komárom megye 40 éves főispánságának jubileumát, a mely alkalommal a köztisztletben álló hazafi arcképet és életrajzát megismertettük olvasóinkkal. — Rónay Mihály, Csongrád megye volt alispánja, s előbbi időkben országgyűlési képviselő, e hó 20-kán elhunyt Tátra-Füreden. — Rózsashegyen e hó 19-én temették el a nagy részvét közt Detrich Flórián pénzügyi tanácsost és a hradek-likavai kincstári uradalom főügyészét. Hosszas betegség után, 55 éves korában hunyt el. A boldogult 1848-ban a rózsashegyi nemzetőrség egyik főtisztje volt, miért később fogságot is szenvedett. — Özv. Lukynichné szül. Bagdy Julianna e héten hunyt el Pesten. A szabadságharcban férje Bem tábornok kedvelt honvédtisztje volt s Beszterczénél az ellenség a templomtoronyból lötte agyon őt, Bem helyett, mivel az ő kocsiájában ült, mig maga a visszavonuló tábornok szerencsére, a város alatt haladt el. Az özvegyen maradt nő Pestre hozta árvait, hogy itt őket fölnevelhesse. És aztán — egyik felöltött fia agyon lötte magát, a másikat (Istvánt) távol hánnya a sors s a koporsónál most csak leánya (Otília) állit, ki a színi tanoda növendéke volt. — Herceg Sándor, nagy-almási ev. ref. lelkész és a kolozs-kalotai egyházmegye főjegyzője életének 55-ik, lelkézi pályájának 28-ik évében meghalt. — Egy gyászlap Vass Gyulának 1849-diki honvédfőhadnagyának, Zemplén megye árvaszerke első ülnökének, s a zempléni Vass-család utolsó sarjának, Pesten, e hó 23-án, 49 éves korában történt elhunytát tudatja. — A külföldről Rose Gusztáv berlini egyetem tanár, hírneves geolog s a magyar akadémia levelező tagjának, és Philarete Charles francia író és a „College de france“ tanárának halálát jelentik.

(„Az Anker.“) 1873-ik év június havi üzletkimutatása. — E hóban a társulatnál benyújtott összesen 352 bevallás 531,342 frt biztosítandó összeggel, és pedig: 233 bevallás 418,256 frttal halálesetre, és 119 bevallás 113,086 frttal életesetre. Kiállitva lön 219 kötvény 309,184 frttal halálesetre, és 110 kötvény 156,258 frttal életesetre; összesen tehát 359 kötvény 465,442 frttal. A havi bevétel volt 115,806 frt haláleseti díj és 98,908 frt betételekben, összesen: 214,715 frt. Ez évben benyújtott 3615 bevallás, 5,333,590 frttal, és kiállitva lett 3582 kötvény: 4,797,802 frttal; ugyan ezen időben bevétellett 1,355,508 frt; — halálesetekért pedig kifizettetett: 290,255 frt. A társaság működése kezdetétől fogva halálesetekért fizettetett 4,906,553 frt, és az 1873-ik telélesi társulás (Asszociáció) eredménye 726,578 frt volt, mely összeg 872 tag közt aránylagosan fölosztott.

Szerkesztői mondanivaló.

D.—n. M. B. L. Ezt a képet természetesen még sokkal szivesebben vettük, mint az előbb említettet. A kérdésre bajos feleletet adni; az efféle hírekben kétségkívül sok a túlzás, de azért nem mernék állítani, hogy épen semmi alappal sem bírnak. Pest. Sz. A. K. A pongavölgyi menyegző loirásánál hazai tárgyú népszokásaink közül érdekesebbet adhatunk. A másik közleményt azonban fölhasznájuk. Cs. M. A dolog rendbe van hozva; ezóta kétségkívül vette is a küldeményeket. A levél címére az a kis megjegyzésünk van, hogy a szerkesztő nem igényel sem „nagyaság”, sem más efféle titulust; hagyjuk ezt azoknak az ujabkori „demokratáknak”, kik értéket, tudományt, mindent ranggal mérnek. Kupai verse viszhang egy lapunkban nemrég megjelent köl eményre, s mint viszhang az eredetinel minden tekintetben sokkal gyöngébb, csak annak keserősége van benne fokozott erővel s tulzotlan visszaadva. Nem közölhető.

Table with columns: Hónapi és Heti nap, Katholikus és protestáns naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap (hossza, kel, nyug), Hold (hossza, kel, nyug). Rows for months July and August.